

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE I
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I

Nako: Diiri tše 2½

Meputso: 100

HLOKOMELA

1. Lephephe le le na le matlakala a 15. Kgonthišiša gore matlakala a feletše.
 2. Araba dipotšišo ka moka ka Sepedi.
 3. Nomora dipotšišo go ya le ka moo di nomorilwego lephepheng le.
 4. Thoma karolo ye nngwe le ye nngwe letlakaleng le lefsa.
 5. Gore o tle o kgone go kgobela meputso, ngwala ka bothakga o be o beakanye dikarabo tša gago gabotse.
-

KAROLO YA A TEKATLHALOGANYO**POTŠIŠO YA 1****1.1 Badišiša temana ya ka tlase gore o kgone go araba dipotšišo.**

- 1 Go bolela morutiši wa bana wa ka mo lekheišeneng la Mohlotsi o re: "Mohlang woo ke ile ka loba ka lebaka la bjala bjo bja lešidi. Ka nako ye nngwe selo se ba rego ke madila a ka go iša melekong. Nna ke šetše ke di bone ga ke sa nyaka go kwa selo." A realo mantšu a Makhuparela monna wa ka mo Mohlotsi go la Middleburg.
- 2 Monna yo Makhuparela e be e le morutiši yo mofsa wa lesogana, wa motse wa Mohlotsi. Nako ye taba ye e direga o be a ruta go tše dingwe tša dikolo tše di phagameng tša gona mo motseng woo. Monna yo o be a tloga a rutegile kudu a ena le mapanta a di '*degree*' tše mmalwa tša borutiši. O be ena le dithuto tša *B.A* le tša *B.A Hons* le *U.E.D* tše a di humanego Yunibesithing ya Leboa. Ka ntle le dithuto, Makhuparela yena ke lesogana la seriti, la mmele, la sefahlego sa go tlala, sa go phadima o ka re ke kgoši. Gomme godimo ga seriti seo ge o ka mo hwetša motseng a nwele le gona o ka se hlwe o mo duma le mo a fetilego ntshe. O nwa gore ba be ba mo rwale ka kiribane. Fela o se ke wa phoša monna yo ke seithati. Ke sethakga sa go tseba go kgetha mebala le go tseba go e tswakanya. Ka ntle le seo diaparo le tšona di a mo swanela. Bothata bja gagwe e no ba bjo botee fela. Bjala! Ge a enwa bjala ga a kgethe. O nwa se sengwe le se sengwe se e lego bjala. Le gona Makhuparela ga a nwe bjala eupša o rata bjala. Ge a enwa bjala pelo ya gagwe e ba e tšhweu. Ge bo se gona e a fifala. Ke bona ba go thwego: "O senywa ke bjala."
- 3 Ka letšatši le lengwe o ile a felešetša mogwera wa gagwe wo mogolo Makaoteng go yo bona kgarebjana ya gagwe bookelong bja Philadelphia moo a bego a šoma bjalo ka mooki. Ge ba fihla moo Makhuparela le yena a ikhumanela kgarebjana ye botsana ya mooki. Leina la gagwe e be e le Mmadira. Mmadira o ile a kgahlwa ke dipopo tša Makhuparela le ka mokgwa woo a bego a apere a swanelwa ka gona. O ile ge a ekwa ka dithuto tša gagwe gona a kwešiša gore yo ke yena monna wa ditoro tša gagwe. Ka go le lengwe Makhuparela le yena o be a tloga a kukwile ke lerato ka ge a hweditše kgarebjana ye a bego a e rata ka pelo le moya. Ka mokgwa woo a bego a thabetše taamane yeo a e thwetšego, leetong la bona ka moka la go boela gae, Makhuparela o ile a gana go nwa bjala a re yena o nwele lerato la "*ngwan'o motle* ditšhabeng, seponono sa dikoti marameng." Go tloga fao go bile le molokoloko wa mangwalo a eya go Mmadira a mangwe a etšwa fao a eya go Makhuparela. Ka mokgwa woo Makhuparela a bego a rata Mmadira ka gona o be a re ge a bona basetsana ba motse wa gabo wa Mohlotsi ya be o ka re o bona dijo tša dikolobe.
- 4 Letšatši le ile la fihla leo Makhuparela a bego a le hlolosetše kudu. Letšatši le legolo leo yena le mogwera wa gagwe Makaoteng ba le beilego gore ba ye go etela baratiwa ba bona. Tseleng ya bona Makhuparela a kgopela mogwera wa gagwe gore ba fete ntlong ya borekišong bja bjala ba ye go reka thothotho. Thothotho ke bjala bjo bogale bjoo ba bangwe ba bo bitšago makantšhane, ba bangwe ba re ke makhura a sepekwa. Ke bjala bja maitirelo. Bogale bja bjala bjo bo ya kua thoko. Ke sona seo se dirilego gore Makaoteng a botše mogwera wa gagwe a re: "Thaka, nna nka go iša fao fela o se ke wa gopola gore nka nwa bjala bja mohuta woo. Ke mpholo selo sela. Le gona o se ke wa nwa selo sela o tlile kgarebeng. O tla ikhwetša o šuletšwe."

Mogwera wa gagwe a mo fothela kua ka mantšu a a rego: "O se ke wa mpotša tšeo. Rena ke kgale re bo nwa bjala bjoo. Ga bo na molato."

- 5 Ge ba fihla sepetlele Makhuparela ke ge a bo khoše. A se sa itseba. Gape e be e se go tagwa e le go hwa goo ga Makhuparela. Hee ... heee! O be a hweditše sela ka sekgowa ba se bitšago "*black out*". Makaoteng o ile a mo gogela ka ntle ga koloi a mo robadiša ka tlase ga moriti wa mohlare, a holofela gore mohlomongwe bjala bo tla be bo tšwile pele ga ge makgarebe a bona a fihla.
- 6 E be e šetše e le ka meriti ge Mmadira le Mampholodi ba fihla go Makaoteng moriting. Ba mo hweditše a dutše a homotše a itše tuu **a šila marapo a hlogo**. Ke a bona o be a leka go loga maano a go foraforetša Mmadira le Mampholodi mabapi le bothata bjoo a lebanego nabjo.
- 7 Mola baratiwa ba fihlago ba leka go tsoša Makhuparela. Ba be ba mo šišinya ka maatla ka mokgwa wo o ka rego ba šišinya phoofolo ye e hwilego, fela mogale a sa tsoge a fo tomola mahlo a o ka rego ke a pholo ge a ba lebelela. O be o fo bona gore ke mahlo fela a tomotšwego, ge e le monagano wona o hwile. Ge ba mmitša ba re: "Makhuparela! Makhuparela! Tsoga Mmadira šo!" o be a fo araba ka go re: "Hmmm! Hmmm ... mmm!" go tloga fao a tswalele mahlo a ye gape le boroko ba ntše ba mmogetše, ba tlabegile. O tsebe gore gabotsebotse Mmadira e be e le la bobedi a bona Makhuparela ka nama. La mathomo o mmone letšatši lela ba ratanego ka lona. Ka lona lebaka leo Mmadira a swaba go fetiša tekanyo, ge a bona Makhuparela a le bjalo, a boela ka sepetlele.
- 8 Makhuparela o tsogile mantšibua pele letšatši le sobela, bjala bo tšwile, a rotše dieta a di beetše kua thoko. O be a ipona gabotse gore ke yena mang le gore o mo kae. E se kgale Mmadira a fihla. O be a befetšwe go se na le taetšo ya lethabo mahlong a gagwe. Go fihleng ga gagwe ga se a hlwa a senya nako. O lebantše Makhuparela thwii a fihla a mo lebelela ka mahlong a re: "Makhuparela! O dirile gabotse wa itaetša e sa le semeetseng gore o motho wa mohuta mang. Go tloga gonabjale go fedile ka ga nna le wena." A re go realo a retologa a sepela. Ya be e le gona ge a ile. Mantšu ao a šala a tsetsemetša Makhuparela gabohloko. Makhuparela a bona Mmadira a šetše a lebantše *keiti* ya sepetlele, a leka go lahlela la bošwana a re: "Mmadira! Hle a re bolele ..." Mmadira a mo fotlela a re: "Ga ke sa nyaka go kwa selo. Lerato le fedile." Ya ba e le gona ge Mmadira a ile gomme Makhuparela wa batho a šetše mahlong.

[E amantšwe go tšwa go; *Taba ga di fele*: A. B. Moganedi, 1995: 71–80]

- 1.1.1 Na gagabo Makhuparela ke kae? (1)
- 1.1.2 Makhuparela o rutegile. Thekga mmolelwana wo ka DINTLHA TŠE PEDI go tšwa temaneng ya 2. (2)
- 1.1.3 Go tšwa temaneng ya 2, hlaloša sebopego sa Makhuparela ka DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.1.4 Go ya ka kgopolo ya gago naa mongwadi o tšweletša Makhuparela bjalo ka moemedi yo mobe goba yo mobotse wa barutiši? Thekga karabo ya gago go tšwa temaneng ya 2. (1)

- 1.1.5 Go tšwa temaneng ya 3, tsopola mmolelwana woo o tšweletšago gore Makhuparela o be a tloga a kgahlwa ke ka mokgwa woo Mmadira a bopegilego. (1)
- 1.1.6 Makhuparela o rile go hwetša Mmadira a thoma go nyatša dikgarebe tša motse wa gabo. Dumela goba o ganetšane le mmolelwana wo ka NTLHA E TEE go tšwa temaneng ya 3. (1)
- 1.1.7 Go ya ka kgopolo ya gago naa ke kotsi efe yeo e ka hlagelago motho wa go nwa bjala bjo go bolelwago ka bjona temaneng ya 4? Ngwala DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.1.8 Go tšwa temaneng ya 4, naa ke dikeletšo dife tšeo Makaoteng a di filego Makhuparela mabapi le bjala bjoo? Ngwala TŠE PEDI. (2)
- 1.1.9 Makhuparela ga a eletšege. Dumela goba o ganetšane le mmolelwana wo ka NTLHA E TEE go tšwa temaneng ya 4. (1)
- 1.1.10 Naa ke sekapolelo sefe seo se tšweletšwago ke sekafoko seo se thaletšwego mo temaneng ya 5? (1)
- 1.1.11 Hlaloša gore sekapolelo se sa potšišo ya 1.1.10, se šupa eng? (1)
- 1.1.12 Mantšu ao a kotofaditšwego mo temaneng ya 6, a šomišitšwe bjalo ka seka. Nke o hlaloše gore a šupa eng. (1)
- 1.1.13 Akeretša temana ya 7 ka NTLHA E TEE. (1)
- 1.1.14 Go tšwa temaneng ya 8, o nagana gore Mmadira o tšere sephetho sa maleba ka go tlogela Makhuparela? Thekga karabo ya gago ka ntlha ya maleba. (1)
- 1.1.15 Naa ponelopele ya gago ke efe mabapi le bophelo bja Makhuparela ka seo se mo hlagetšego temaneng ya 8? (1)
- 1.1.16 Efa temana ye hlogo ya maleba. Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)

1.2 Lebedišiša diswantšho tše di latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

A Hlapa go fihlela mo!**B** Hlokomela!**C** O gole, o gole, tate! Tšhukudu go wena e be mošemanyana!

[Ithanete le boithamelolo]

- 1.2.1 Naa ke modirišo ofe woo o tšweletšwago ke lefoko la seswantšhong sa A? (1)
- 1.2.2 Hlaloša bohlokwa bja thuto/molaetša wo o tšweletšwago ke seswantšho sa A. Ngwala DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 1.2.3 Naa o bona eka tiragalo ye ya seswantšho sa A e swanetše go tšwela pele e dirwa le ka morago ga Covid-19? Thekga karabo ya gago. (1)
- 1.2.4 Naa molaetša wo o tšweletšwago ke seswantšho sa B ke ofe? (1)
- 1.2.5 Ke kotsi efe yeo e ka tlišwago ke go se hlokomele molaetša wa seswantšho sa B? (1)
- 1.2.6 Lebelela seswantšho sa C gomme o akanye mokgwa wo mokaone wa go keteka matswalo ntle ga go bea maphelo a batho kotsing ya phetetšano ya malwetši. (1)

- 1.2.7 Ngwala lehlalosešagotee la lentšu le tate, leo le šomišitšwego
seswantšhong sa C. (1)
- 1.2.8 Ngwala karabo ya potšišo 1.2.7 ka honorifiki. (1)

30 meputso

KAROLO YA B KAKARETŠO**POTŠIŠO YA 2**

Badišiša temana ye e latelago ka šedi gomme o e akaretše ka DINTLHA TŠE ŠUPA fela. Šomiša dintlha tšeo mafokong a gago. Nomora mafoko a gago 1–7. Kakaretšo ya gago e se fete **mantšu a 80**.

DIKELETŠO TŠA BOPHELO BJO BOBOTSE

Ditsebi di eletša batho go nwa meetse a a lekanego letšatši ka letšatši. Ditsebi di hlohleletša gore go nwewe bonnyane bja dilitara tše pedi tša meetse ka letšatši. Se se thuša mmele go ntšha mpholo wo o ka bego o le gona ka teng. Meetse ao a lekanetšego mmeleng a thuša gape gore dipshio di šome gabotse.

Kofi, teye le dino tše dingwe tšeo di nago le swikiri tšeo batho ba tlwaetšego go di nwa, le tšona go thwe di nwewe ka tekanelo. Mohuta wo wa dino o ama tekatekanyo ya swikiri mmeleng. Gape o ama le maatla a a re thušago go dira mešomo ye e fapanego. Swikiri ye ntši kudu e kotsi gobane e fokotša maatla a *dibithamine* le *diminerales* mmeleng. Mmele wo o phetšeng gabotse o itlhokela fela swikiri yeo e lekanetšego.

Ditsebi di boela di eletša gore re fokotše go ja dijo tše di nago le makhura le *diproteini* gobane mmele ga o hloke gore re je tše dintši kudu. *Diproteini* le makhura a mantši di ka bakela motho dihlabi/*dipeine* tša go se fele. Se se ka ba sa tsoša malwetši a a fapanego.

Go itlwaetša go ja dijo tše nnyane kgafetšakgafetša ka morago ga diiri tše pedi goba tše tharo, go lekanetše mmele. Tlwaelo ye e thuša go boloka swikiri ye e lekanego mmeleng, ebile e lwantšha gore motho a se swarwe ke tlala kudu. Gape tlwaelo ye e bohlokwa ka ge e boloka boima bja mmele bjo boitekanetšego.

Ka mehla motho a dire bonnete bja gore dijo tšeo a di jago, di na le makhura a a tšwago hlaping ao a bitšwago *Omega*. *Omega* e bohlokwa kudu letlalong la motho, dijointeng, bjokong le pelong ye e phetšego gabotse.

[Ithanete le boitlhamelo]

10 meputso

KAROLO YA C THETO**POTŠIŠO YA 3 Sereto seo se sego sa bonwa**

Badišiša sereto se se latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

Lelalaphaephe

Se mo segeng, ke motho,	1
O belegwe ke batho,	
A hloka mahlatse bjaka nna le wene,	
A diila maru a lerato le tlhokomelo,	4
Goba ba mmelege ba hlalane,	
Ba se sa tšeelana mello,	
Ba mmolaiša phefo ya kgakanego,	
A itira setseketseke,	8
Goba a fetwa ke riba la bophelo.	
O fetogile mohlaki,	
A nyentšha bontši,	
<u>A nkgela meloko bokapodile,</u>	12
Phetšong a ingala,	
A hloka boyo, mošiabatho.	14

[Senakangwedi 5: D. M. Mampuru]

3.1	Hlaloša gore sereto se ke mohuta ofe wa sereto. Thekga karabo ya gago ka DINTLHA TŠE PEDI.	(3)
3.2	Naa moreti o reta eng?	(1)
3.3	Tsopola mohlala wa tšhomišo ya sešura o be o fe le mohola wa sona.	(2)
3.4	Hlaloša mohola wa mantšu a a kotofaditšwego.	(1)
3.5	Naa go diregile eng ka batswadi ba seretwa?	(1)
3.6	O ka thuša bjang batho bao ba lego maamong a go swana le a seretwa? Efa DINTLHA TŠE PEDI.	(2)
		[10]

POTŠIŠO YA 4 Direto tšeo di bonwego**4.1 Bala sereto se sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go se latela.****Moemedi – RM Madiga**

Mehleng yela ya kgale o be o le kae?	1
O be o le kae wena Moemedi?	
O be o le kae ke be ke tshwenyega	3
Ke tshwenywa ke baloi le dingaka?	
Ge e le Sathane yena ga ke sa bolela,	5
Ke be ke sehlefetše bjalo ka mobu,	
Ke foforega boyana ke sa kgahle motho	7
E le ge Sathane a ntseneletše.	
Tsela ya gago go e tseba nkhokho!	9
Ke be ke fahlilwe ke sa tsebe botse le bobe,	
Ke gakilwe wa meetsemagakwa tlhokaboelelo,	11
Ke se na bodulo ke le fela tshwaamare	
Ke sengwa lešilwana la lešilapuleng.	13
Moemedi moemela šabana la bommamotho	
O gorogile go nna wa senakangwedi swiswing	15
Ka lebana le Wena bošego le mosegare serokaphatla	
O tumotše wa pelolebje, o gohlomeditše pelomoya.	17
Ke kgale ke hubaka le bomatšhekge,	
Ke kgale ke phuphura dirokolo le makokoro,	19
<u>Ke kgale ke galampela merelewa le mereselewe</u>	
Ke sa tsebe ge o le gona moemedi	21
Ke sa tsebe ge o phediša tšohle diphedi.	
Maribiši le maribišane a bošego	23
Hleng moloi o be a raloka ka nna?	
Tlhakeng ya ntlo ya ka o ralokile:	25
Dilotsoko di fofa godimo ga ntlo,	
Dikokotitsoko di kokotile go la ka lebatingwako,	27
Dilotsoko di nkokotela lebating,	
Anthe ke dirongwarongwana tša bona baloi,	29
Ke rile go fihla tseleng ya gago Moemedi,	
Moloi wa mokgalabje nankhono ke mošemanyana,	31
Moloi wa mokgekolo mamohla ke ngwanenyana,	
Moemedi, kae kapa kae o nketela pele.	33

[Direto tša Sesotho sa Leboa; Kgobe, D. M.: 2012]

- 4.1.1 Kgetha karabo ya maleba. Moreti o šomišitše sekai/tshwantšhišo go hlogo ya sereto se. Naa lentšu le 'Moemedi' le kaya/swantšha eng?
- A Kgoši
B Mopresidente
C Ramolao
D MoyaMokgethwa (1)
- 4.1.2 Tsopola mehlala YE MEBEDI ya poeletšo TEMANATHETONG YA 1. (2)
- 4.1.3 Ngwala mohlala O TEE wa kelelothalalo TEMANATHETONG YA 1 o be o fe mohola wa yona. (2)
- 4.1.4 Hlaloša gore moreti o šupa eng ka mothalotheo wo o thaletšwego temanathetong ya 3. (1)
- 4.1.5 Hlaloša gore poeletšomodumo e tšweletšwa ke eng mothalotheo wo o kotofaditšwego temanathetong ya 4, o be o fe mohola wa yona. (2)
- 4.1.6 Ke moya ofe wo o fokago methalotheo ya 30–33? Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)
- 4.1.7 Hlaloša kgopolo yeo e tšweletšwago ke moreti ka methalotheo ye e latelago:
- 'E le ge Sathane a ntseneletše.
 - Tsela ya gago go e tseba nkhokho! (2)

4.2 Bala setsopolwa sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go se latela.

AFRIKA BORWA – B. M. T. MAKUBE

Ke kwele ke hlohlonwa ke tsebe maloba,	
Ihlo la ka le themathema wa pitšo,	2
Ke nolegile moko le bjoko,	
Ke feletšwe ke maatla le tshepo,	4
Ke eme gara tsela tša mapheremanyoke,	
Bjoko bo gana go mphetola,	6
Dipotšišong tša ka tša bophelo.	
Ke ile ke fihla ngakeng ya mmele,	8
A mphekola ge ke swerwe ke 'lwetši bja ditšhika,	
A mponega ge ke išwaišwa ke 'lwetši bja kgatelelo monaganong,	10
Ka gona go šomela lapana la ka!	
Ke maketše a sa mphe sehlare,	12
Ka makala a ntšhupa dihlare le dithokgwa,	
Ke maketše a re ke tšona hlare tša ka.	14
Melapong ya Afrika Borwa ke tamišitše,	
Ka hwetša ditšhwene di sohlotše bana,	16
Di kgelempuwa ka legowa hlaeng tša enywa tša dikhubetete,	
Di fela di itiana ka mago	18
Di fosešana le ka bana,	
Go le bosanabosana felwana fao!	20
Ke ile ke ukamela fase molapong,	
Ka bontšhiša ka tlhaelelo, nonyana di hlakela sebakabakeng,	22
Di thwathwaša lesego ka melodilodi,	
Di itia kati diphegophego,	24
Di ipshina ka a re tsebaneng,	
Di hlakelela mokhora wa ngwaga.	26
Ka mebalabala ya thabo gohlegohle,	
Le maswika a hlatswitšwego ke leru le le welego bošego;	28
Dinoka le dinokana di fegišana ka peabeano,	
Di gopotše go tšholla morwalo Limpopo,	30
Mola dingwe di gopotše matangwaneng a kgauswi,	
Di tle di khutše go sa bona! ...	32

[Direto tša Sesotho sa Leboa; Kgobe, D. M.: 2012]

- 4.2.1 Go ya le ka TEMANATHETO YA 1 LE 2, naa ke eng seo se beilego moreti bothateng? (1)
- 4.2.2 Na kakanyo ya tharollo ya bothata bjo e bile eng? (1)
- 4.2.3 Sekaseka molaetša wa sereto se ka DINTLHA TŠE 3.
- (a) Teori (1)
- (b) Dintlha (3)
- 4.2.4 Naa TEMANATHETO YA 4 e ithekgile sekapolelong sefe? Thekga karabo ya gago ka go tsopola NTLHA E TEE. (2)
- [20]**

30 meputso

KAROLO YA D THUTAPOLELO LE TIRIŠO YA POLELO**POTŠIŠO YA 5**

- 5.1 Lebeledišiša seswantšho se sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go se latela.

TAU YA TSWAKO

GaTau Ya Tswako ke ga mantšha o tlogele!

Thibela malwetši e phala kalafo!

Re rekiša se sengwe le se sengwe seo se bitšwago morogo:
ditamati, sepinaše, eiye, digwere, dikhabetšhe ... go anegelwa ke go tingwa!

Ikokeletše nako ya go phela!
Eja merogo ya Tau Ya Tswako fela!

Tlhago go tšwa mobung go ya mpeng ya gago, go tloga mengwaga ye 25 ya go feta go fihlela lehono.

- 5.1.1 Naa go bapatšwa eng mo papatšong ye? (1)
- 5.1.2 Naa papatšo ye e lebišitšwe go bomang? Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)
- 5.1.3 Kgetha slokene seo se šomišitšwego mo papatšong ye. (1)
- 5.1.4 Naa mmapatši o šomišitše dithekniki dife go goga šedi ya mmadi? Ngwala DINTLHA TŠE PEDI. (2)
- 5.1.5 Naa mantšu a, "Thibela malwetši e phala kalafo", a nyalelana bjang le ditšweletšwa tše? (1)
- 5.1.6 Tsopola mohlala O TEE wa tšhomišo ya mantšu a go thetsa/goketša mmadi mo papatšong ye. Thekga karabo ya gago ka NTLHA E TEE. (2)

5.1.7 Hlaloša gore mmapatši o tsebišitše bjang mmadi gore lebenkele le ke kgale le hlomilwe. (1)

5.1.8 Naa o bona e ka mmapatši o atlegile go bapatša ditšweletšwa tše ka tsela ya go gatišwa? Thekga karabo ya gago ka DINTLHA TŠE PEDI. (2)

5.2 Lebedišiša seswantšho se se latelago gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

5.2.1 Ngwala lefoko la 1 go tšwa puduleng ya A ka tumelo. (1)

5.2.2 Tsopola mohlala wa tšhomišo ya lerui lefokong la 1, puduleng ya A gomme o le šomiše lefokong la gago go laetša kwešišo ya lona. (2)

5.2.3 Naa lentšu le 'nnete' leo le šomišitšwego lefokong la 2, puduleng ya A ke **leina** goba ke **lediri**? Ngwala lehlalasetšagotee la lona. (2)

5.2.4 Moselana wo: -el- lefokong la pudula ya B, o emetše mohuta ofe wa lediri? (1)

5.2.5 Tsopola lebopi la letlago puduleng ya B gomme o be o le šomiše bjalo ka lediri lefokong la gago. (2)

5.2.6 Hlaloša lentšu le le thaletšwego puduleng ya B. (1)

5.2.7 Naa lentšu le 'bosana' leo le šomišitšwego puduleng ya B, le tšweletša maikutlo afe? (1)

5.2.8 Tsopola mohlala wa tšhomišo ya lešala puduleng ya B, o be o ngwale gore ke la mohuta ofe. (2)

5.2.9 Ngwalolla lefoko la 3, puduleng ya B gomme o lokiše mopeleto woo o phošagetšego lefokong le. (1)

5.3 Bala temana ye e latelago, gomme o kgethe mantšu a maleba go a a lego ka mašakaneng. Ngwala nomoro le karabo ya gago fela.

Mohlala: 5.3.6 ba

E fihlile nako ya Keresemose. Banna, basadi le bana ba ya tlase le tletlolo go 5.3.1 (a, ya) nyeuma mebileng. Lešata ke le legolo, le 5.3.2 (tliša, tlišwa) ke lethabo la nako ye ya Keresemose. Gare ga monyeumo 5.3.3 (yoo, woo) bosenyi le 5.3.4 (bona, bjona) bo iphile maatla. (4)

5.4 Tsopola mohlala wa tšhomišo ya leadingwa ka mo temaneng ya **5.3**. (1)

30 meputso

Palomoka: 100 meputso